

Сучасні світосистемні трансформації та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України

Кудряченко Андрій Іванович,
доктор історичних наук, професор,
директор Державної установи
«Інститут всесвітньої історії НАН України»

Сучасна Україна як незалежна держава стала уособленням світосистемних змін. Відхід від системної конфронтації у сфері безпеки призвів 1991 р. до зміни світового устрою: об'єдналися країни Європи, стала єдиною Німеччина, самоліквідувався колишній Радянський Союз.

З формуванням Європейського Союзу інтеграційний чинник став вузловим і визначальним на всьому євразійському просторі. Пройшло кілька хвиль розширення Євросоюзу, результатом яких кількість країн членів зросла із 12 у 1991р. до 28 країн у 2015 р.

- 1957р. 6 країн засновників
- 1991р. +6 країн (= 12 членів ЄС)
- 1995р. +3 країни (= 15 членів ЄС)
- 2004р. +9 країн (= 24 членів ЄС)
- 2015р. +4 країни (= 28 членів ЄС)

Поряд із величезними трансформаційними змінами набувають поширення і поглиблення глобалізація та регіоналізація. Процеси глобалізації спонукають провідні країни до певних компромісів задля розв'язання глобальних проблем, перш за все, світової безпеки.

Глобалізація

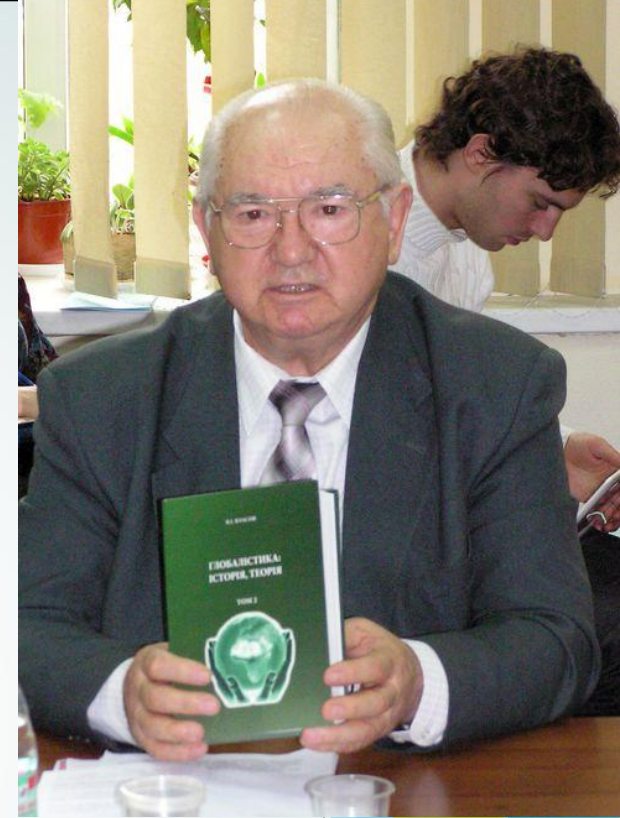
Це процес посилення інтеграційних зв'язків між окремими народами та державами світу

- сприяє розвитку економіки
- забезпечує більшу толерантність
- застерігає держави від крайніх дій

- не завжди орієнтована на розвиток вітчизняного виробництва
- нівелюються запити людей
- стверджуються правила, вигідні розвиненим країнам
- нав'язуються далеко не найкращі ідеали і цінності на шкоду національних культур
- поява глобальних проблем

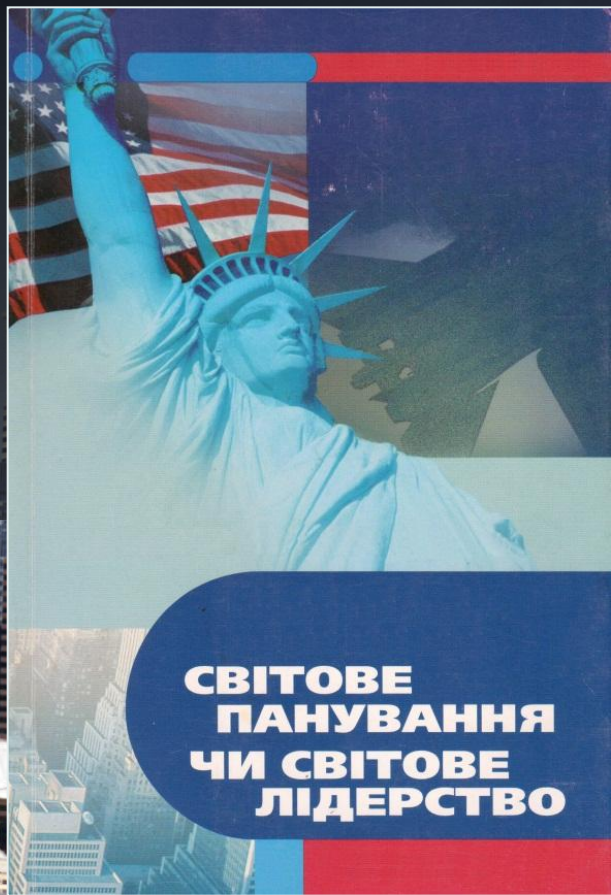

- Члени НАТО
- План дій щодо членства
- Індивідуальний партнерський план
- Партнерство заради миру
- Середземноморський діалог
- Першорядні партнери

Перемога наддержави США у холодній війні, наростання глобалізації сприяли вивищенню її як світового лідера. Змін зазнала і геополітична конфігурація планети, відбулося кілька хвиль розширення Північноатлантичного альянсу. У 1999 р. до НАТО були прийняті Польща, Чехія, Угорщина; у 2004 р. його членами стали ще 10 країн.

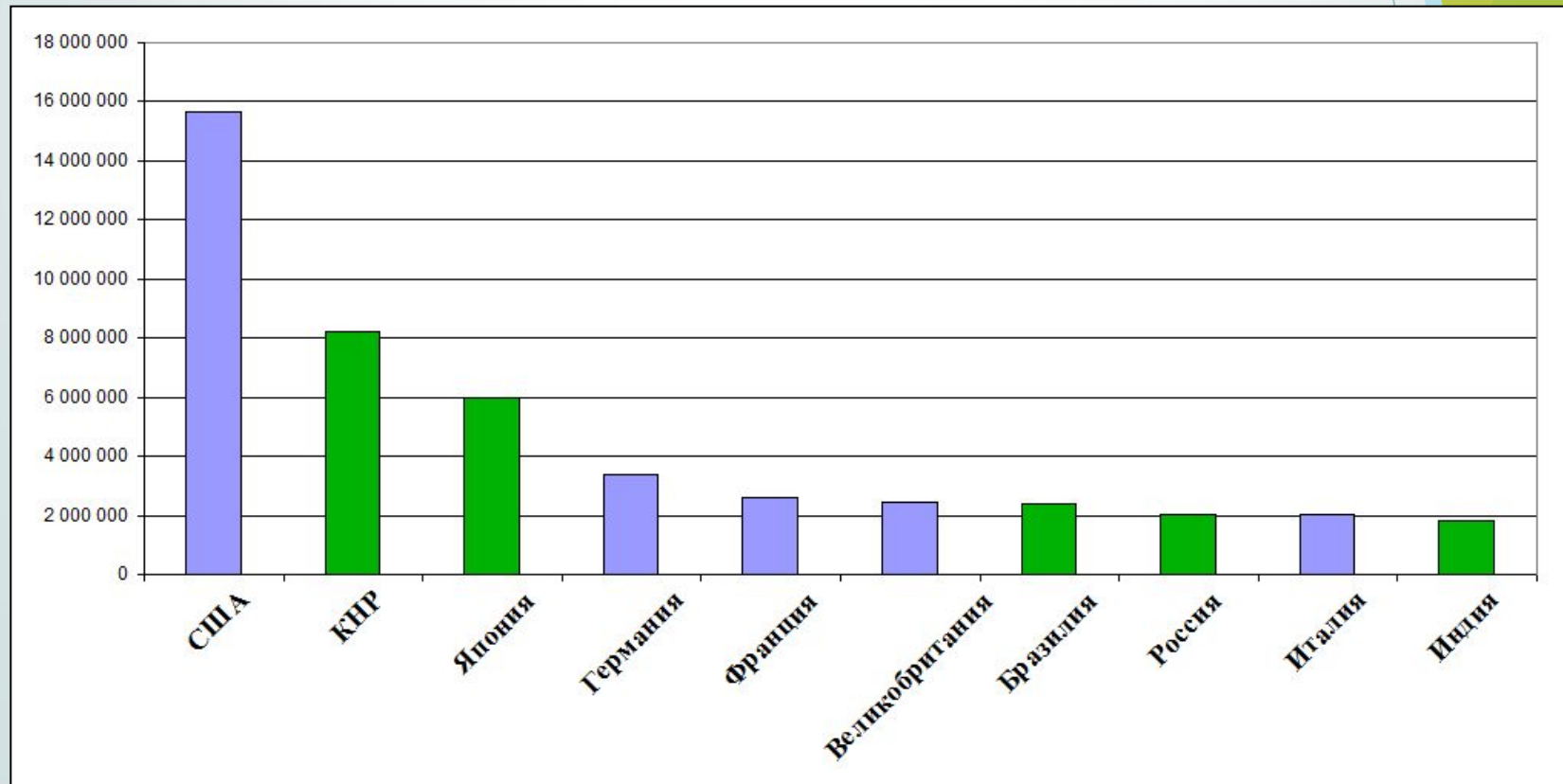

Знаковою подією для системи світоустрою, що тяжіла до однополярності, стало 11 вересня 2001 р. Терористична атака на США завдала величезного удару і цій наддержаві, і системі світоустрою. Ця трагедія доводила уразливість від сучасних загроз навіть такої світової надпотуги як Сполучені Штати Америки.

У період після подолання біполярності світу, розвалу однієї із його наддержав та посилення глобалізації чимало країн вийшли на траєкторію соціально-економічного зростання за рахунок більш потужного використання власних ресурсів, досягнень науки та новітніх технологій.

Десять найбільших економік світу на 2015 рік, за даними МВФ

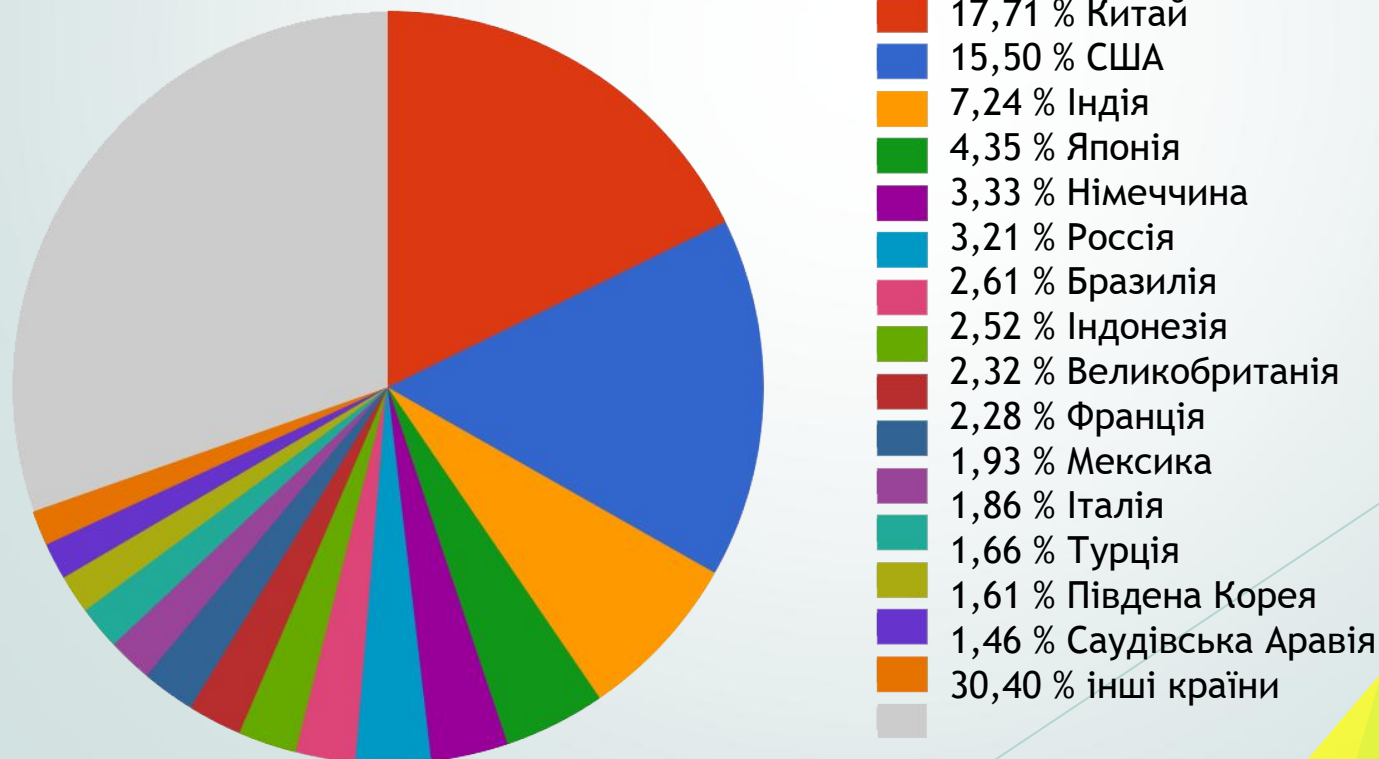
Сучасні світосистемні трансформації мають напрям змін у бік формування постбіполярної системи міжнародних відносин. Вона проте перебуває лише на перших стадіях свого остаточно невизначеного формування. Цьому процесу властиві інтеграція, глобалізація, регіоналізація, зміна парадигми безпеки та глобальна постіндустріальна економіка надвисоких технологій.

Аналіз основних тенденцій розвитку сучасної геополітичної ситуації свідчить, що формується нова багатополярна модель світового устрою, в межах якої поряд з США з'являються нові центри сили, в т. ч. КНР, ЄС, Індія, Бразилія, Росія та інші. Протистояння інтересів призводить до збройних конфліктів чи розв'язання воєн.

Доля найбільших 15 країн у світовому ВВП (СКС), за даними МВФ

В історії існувало кілька найбільш відомих систем світоустрою та міжнародних відносин, які послідовно змінювалися.

Вестфальська система з 1648 р., яку змінила з 1815 р. Віденська, потім Версальсько-Вашингтонська - у період 1919 - 1945 рр. та Ялтинсько-Потсдамська у 1945 - 1991 рр. Новітня багатополлярність - це лише одна з багатьох історичних можливостей.

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

«ЯЛТИНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ВЕЛИКОЇ ТРІЙКИ» 1945 Р.
І ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН У ХХ - ХХІ СТ.»

Науковцями Інституту ґрунтовно досліджено та панорамно висвітлено тернистий європейський шлях України. Результати наукових досліджень проблематики культурно-цивілізаційного простору Європи і України, сучасних міжнародних відносин на континенті отримали висвітлення в авторських і колективних монографіях.

Протягом 2014-2017 рр. науковці Державної установи проводили фундаментальні дослідження і здійснювали комплексний аналіз історичних витоків та факторів становлення сучасної системи міжнародних відносин. Інститутом проведено чимало міжнародних наукових конференцій з цієї тематики.

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

ПРОБЛЕМИ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ
СУЧАСНОГО СВІТУ І УКРАЇНА

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

КРАЇНИ ПОСТРАДЯНСЬКОГО
ПРОСТОРУ
В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ
БАГАТОПОЛЮСНОГО СВІТУ:
ІСТОРИЧНІ УРОКИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО В
ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США, ЄС ТА
КРАЇН ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОГО
РЕГІОНУ

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ»

МОДЕРНІЗАЦІЯ
І БЕЗПЕКА
РОЗВИТКУ
В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ЗБІРНИК
НАУКОВИХ
ПРАЦЬ

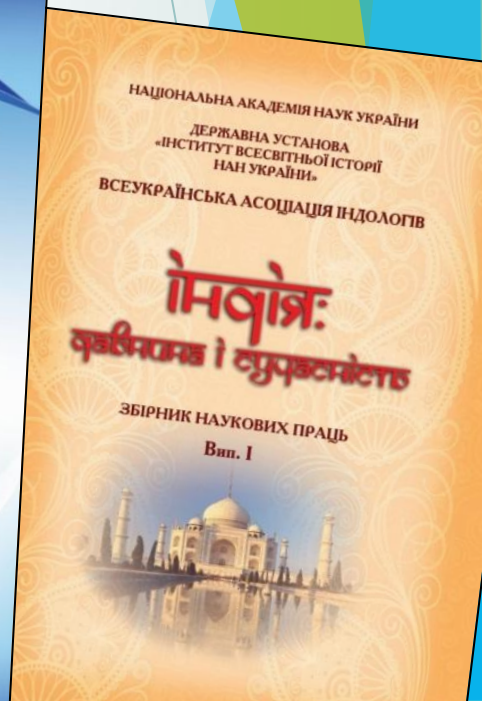

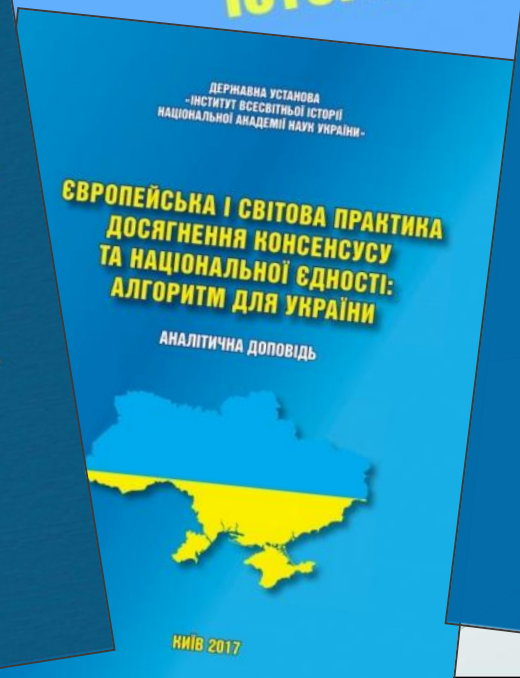

Поряд із величезними змінами в євро-атлантичному ареалі, разом із ростом нових держав-лідерів регіонів відбувається історичний розвиток світової периферії. Зміцнення цих країн і регіонів та їх вплив на формування нового глобального порядку значно зростатиме в історичній перспективі.

Тематика роботи розширеного колективу Інституту охоплює як аналіз історичних витоків та факторів становлення сучасної системи міжнародних відносин, так і розробку загально-теоретичних та методологічних засад, вивчення історії різних країн та регіонів світу в контексті **всесвітньої історії**.

Важливими напрямами взаємодії ДУ з органами державної влади України, в яких розкривається в тому числі й проблематика стратегічних пріоритетів зовнішньої політики України, є участь співробітників у підготовці матеріалів національних доповідей з відповідної тематики, розробка конкурсних НДР та науково-аналітичних матеріалів.

Протягом 2014 - 2017 рр. понад 100 аналітичних записок були направлені до органів державної влади України.

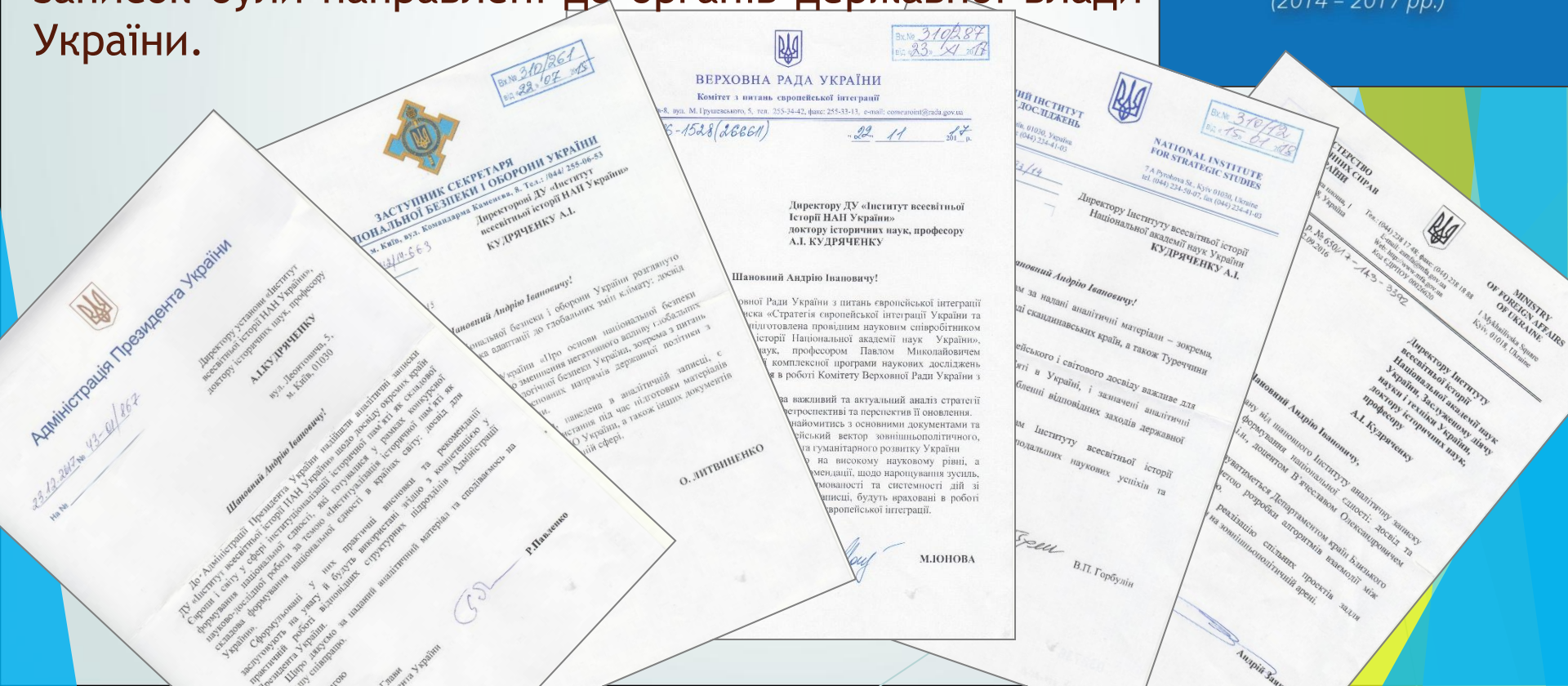
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

УКРАЇНА: КОНТЕКСТ СВІТОВИХ ПОДІЙ

АНАЛІТИЧНІ ЗАПИСКИ
ДУ «Інститут всесвітньої історії
НАН України»

(2014 - 2017 рр.)

Дякую за увагу!